

De toekomst van de kinderopvang *West-Vlaamse accenten*

Aanleiding

Het ACV West-Vlaanderen organiseert – onder de noemer ‘Blikopener’ – op regelmatige basis gesprekken met militanten en leden om enerzijds de vinger aan de pols te houden en anderzijds ook mee richting te geven aan standpunten van de vakbond. Op 15 april 2024 was er in Kortrijk een Blikopener met als centraal thema kinderopvang. Bevoegd minister Hilde Crevits ging er in gesprek met ACV-leden en -militanten. In voorbereiding van deze Blikopener hield het ACV West-Vlaanderen een bevraging bij jonge ouders en bij werknemers uit de kinderopvang. De resultaten van de bevraging (530 respondenten) samen met het gesprek tussen de ACV-achterban daarover met de Minister van Welzijn leidden tot de samenstelling van dit West-Vlaams dossier.

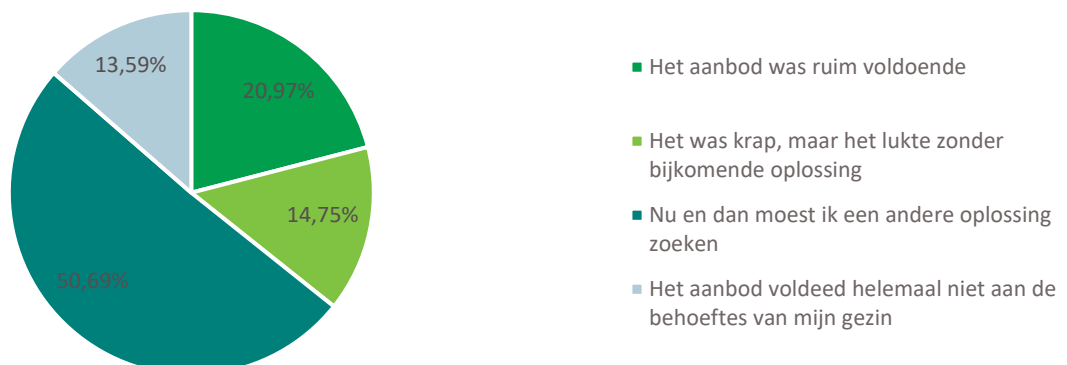
West-Vlaamse accenten

Aanvullend op het Vlaamse [ACV-memorandum](#) met duidelijke standpunten rond kinderopvang, heeft het ACV West-Vlaanderen enkele accenten weerhouden. De bevraging ging ook in op het statuut van de werknemers in de kinderopvang. Voor dit West-Vlaams dossier hebben we de resultaten en aanbevelingen daarover niet opgenomen, gezien dit tot bevoegdheid van ACV Puls en ACV Openbare Diensten behoort. Uiteraard zijn de resultaten wel met betrokken centrales gedeeld.

1. Plaatstekort

Het is geen verrassing, maar ook in West-Vlaanderen vindt een meerderheid de zoektocht naar kinderopvang moeilijk. Iets minder dan 35% van de respondenten geeft aan geen andere oplossingen te moeten zoeken om bepaalde situaties op te vangen (grafiek 1).

Was het aanbod voldoende? (grafiek 1)

Bijzondere aandacht gaat hierbij naar werknemers die in flexibele systemen werken: bv. zorg of industrie (ploegenstelsels). Daar is het aanbod op vandaag vaak ontoereikend. Een ander aspect zijn onverwachte omstandigheden (bv. ziekte) waarbij het kind niet in de reguliere opvang terecht kan.

Het acute plaatstekort vindt zijn redenen o.a. in de hogere tewerkstellingsgraad: in de voorbije decennia is het aantal tweeoudergezinnen met beide ouders die voltijds werken gestaag toegenomen. Daarnaast is er ook de impact van andere maatschappelijke evoluties. Zo zijn er vandaag bv. meer éénoudergezinnen, wat de vraag naar (flexibele) opvang doet toenemen.

Om aan dat plaatstekort tegemoet te komen is een sterke toename van het aantal plaatsen in de kinderopvang noodzakelijk. Het ACV West-Vlaanderen erkent dat de ontslagnemende Vlaamse regering op dit punt zeker initiatieven genomen heeft, zoals bv. het geleidelijk opwaarderen van het statuut van wie in de kinderopvang werkt. Dat is een eerste stap om meer mensen te kunnen aanwerven en zo meer opvangplaatsen te kunnen garanderen.

Wat het ACV West-Vlaanderen wel fundamenteel onrechtvaardig vindt, is de (tijdelijke?) voorrangsregeling voor voltijds werkenden. Er zijn sectoren – bv. zorg en dienstencheques – waarbij om allerlei redenen deeltijds werken de regel is. Wie ziek is, kan daarom nog niet de hele dag voor zijn kinderen zorgen. Wie werk zoekt, heeft ook opvang nodig: gebrek aan kinderopvang is nl. geen geldige reden voor de VDAB-controledienst voor wie niet komt opdagen voor een gesprek. En wat met de rechten van het kind? Er is wellicht niemand die een gelijkaardige maatregel voor peuter- of kleuteronderwijs (waarvoor nog geen leerplicht geldt) zou verdedigen. Het ACV West-Vlaanderen hoopt dan ook dat de volgende Vlaamse regering deze maatregel naar de prullenbak verwijst.

2. Loopbaanbeleid

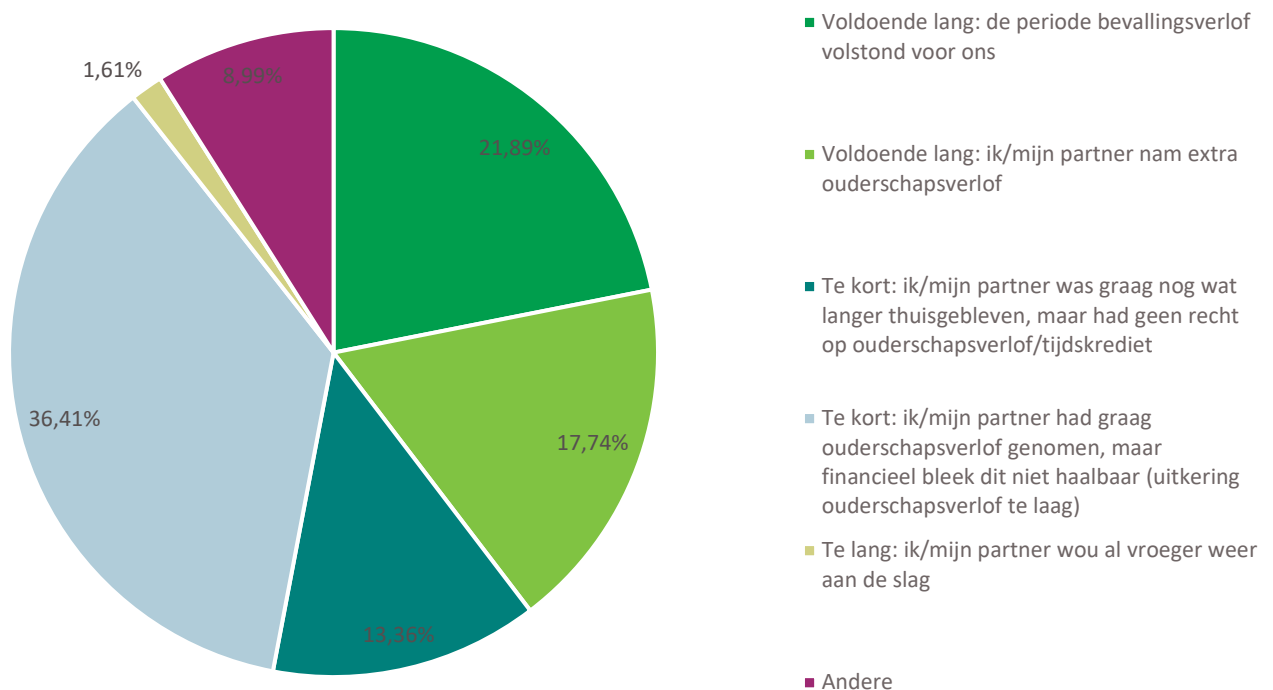
Bij punt 1 werd al de impact van maatschappelijke evoluties aangehaald. In de bevraging peilde het ACV niet rechtstreeks naar de rol van de grootouders bij de opvang van de kinderen, maar in de open antwoorden werden wel 45x de grootouders vermeld. Vaak met de vermelding erbij dat zij ook nog werken en dus niet altijd onverwachte omstandigheden kunnen opvangen. Dit is een gevolg van de hogere pensioenleeftijd en het verstrengen van maatregelen voor een vervroegde uitstap uit de arbeidsmarkt.

Nochtans zouden veel grootouders met plezier wat meer zorg voor hun kleinkinderen opnemen (en dat zou de vraag naar kinderopvang trouwens ook kunnen verlichten). Op dat punt was er bij de ACV-achterban op de Blikopener in Kortrijk zeker enthousiasme voor een idee van 'grootouderschapsverlof'.

Een ander idee dat leeft bij de ACV-achterban in West-Vlaanderen is het verlengen van de periode tussen de geboorte van het kind en de eerste opvangdag. Op vandaag kan dit door het opnemen van ouderschapsverlof (OSV), maar daar zijn voorwaarden aan gekoppeld én de uitkering die je voor voltijds OSV krijgt, is voor veel gezinnen ontoereikend om de periode te overbruggen.

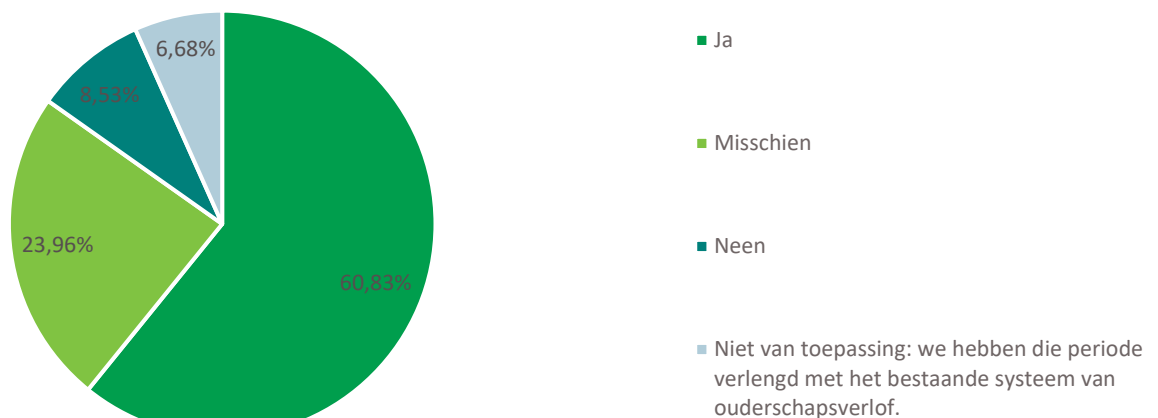
Op grafiek 2 zien we dat slechts 23,5% van de respondenten de periode voldoende lang (21,89%) of zelfs te lang (1,61%) vond. Er is dus zeker draagvlak om die duurtijd te verlengen.

De periode tussen de bevalling en de eerste opvang was: (grafiek 2)

Gaan we wat dieper in op de vorige vraag, dan zien we in de resultaten dat 91,47% minstens zou overwegen om voltijds ouderschapsverlof te nemen aansluitend op het geboorteverlof als de uitkering hoger zou zijn (grafiek 3).

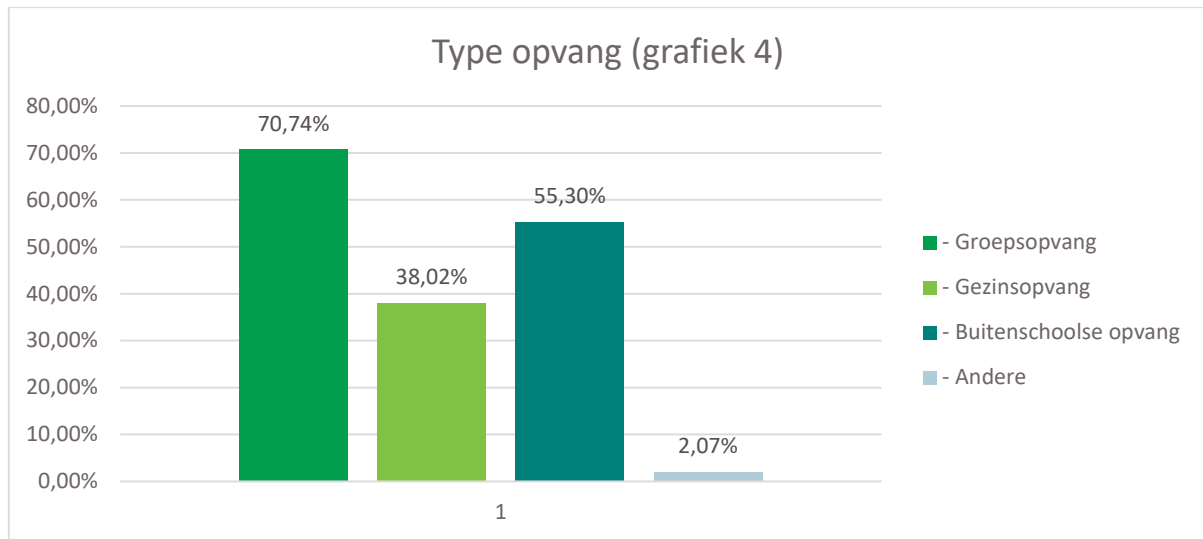
Zou je ouderschapsverlof nemen als de uitkering hoger was? (grafiek 3)

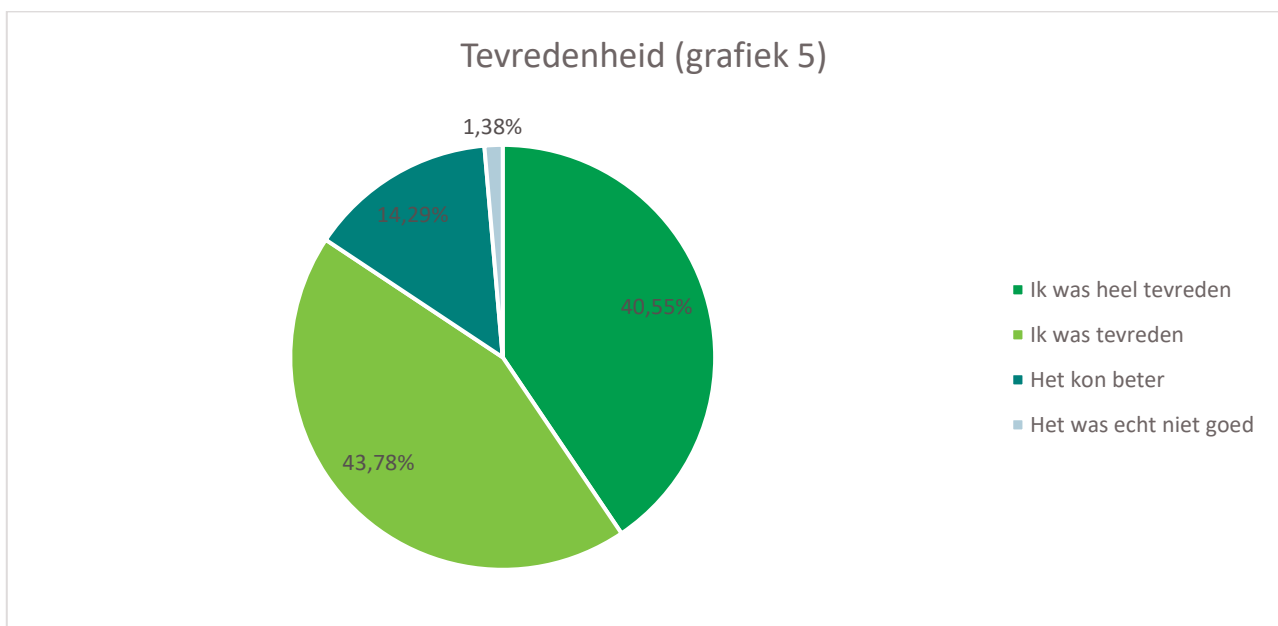
Het verlengen van de periode tussen de geboorte en de eerste opvang (via hogere uitkering OSV of langer geboorteverlof) zou volgens de West-Vlaamse respondenten en aanwezigen op de Blikopener beslist een succesvolle maatregel kunnen zijn. Het zou de druk op de kinderopvang kunnen verlagen en het kan het welzijnsgevoel tussen ouder en baby versterken (best wat werknemers vonden het niet evident om een baby van amper drie maanden al aan de zorgen van de kinderopvang over te laten). Wat gas terugnemen tijdens de loopbaan kan trouwens ook helpen om langer aan de slag te kunnen blijven.

3. Kwaliteit

In de bevraging peilde het ACV West-Vlaanderen ook naar de algemene tevredenheid over de kinderopvang. Daartoe is onderstaande verdeling (grafiek 4) misschien niet onbelangrijk: het gaat over groepsopvang (crèche), gezinsopvang (onthaalouders) en voor- of naschoolse kinderopvang. Bij 'andere' vermeldden de respondenten bv. kampjes en speelpleinwerking. De som is meer dan 100%. Dat komt omdat veel ouders meerdere types kinderopvang gebruiken of gebruikt hebben.

Algemeen valt het wel op dat bijna 85% van de respondenten tevreden tot heel tevreden was over de kinderopvang (grafiek 5). De zoektocht naar geschikte opvang was vaak moeilijk, maar eens een plaatsje gevonden, is de appreciatie voor de opvang bijzonder goed.

De grootste kanttekening die de respondenten op dit vlak meegeven gaat hoofdzakelijk over het aantal kinderen per begeleider. Men vindt dat dit een stuk lager moet. Ook de werknemers uit de kinderopvang zelf geven dit trouwens aan. De Vlaamse regering heeft de afgelopen jaren stappen gezet richting een verlaging van de zogenaamde kindratio. De uitdaging die dit met zich meebrengt (1.800 extra werknemers), is echter niet min. Toch pleit het ACV West-Vlaanderen op dit punt, zowel in het belang van het kind als van de werknemers, om vaart te zetten achter deze verlaging van de kindratio tot 1 begeleider per 5 kinderen.

Conclusies

Het valt niet te ontkennen dat de Vlaamse regering onder impuls van de huidige Vlaams Minister van Welzijn belangrijke stappen gezet heeft in de richting van een toegankelijker en kwalitatiever kinderopvang. Het ACV West-Vlaanderen pleit ervoor om de ingeslagen weg verder te zetten en zo snel als mogelijk voldoende plaatsen in de kinderopvang te creëren.

Daarnaast vraagt het ACV West-Vlaanderen ook aandacht voor de opvang door ouders en grootouders. Zorg ervoor dat ouders die dat willen langer kunnen thuisblijven om voor hun baby te zorgen, zonder zware financiële consequenties. En in tweede instantie: een zorgverlof voor kleinkinderen, waarom niet? Het kan voor minder druk op de kinderopvang én voor werkbaarder loopbanen zorgen.

Tot slot wil het ACV West-Vlaanderen ook een pluim uitdelen aan al wie in de kinderopvang werkt: de werkomstandigheden zijn niet altijd evident en het statuut is voor verbetering vatbaar (o.a. de kindratio moet lager), maar ondanks dit doen zij hun werk met hart en ziel. De hoge tevredenheidsscore bevestigt dit. Dankjewel om zo goed voor onze toekomst te zorgen!